

Slovenski Gospodar.

List ljudstvu v poduk in zabavo.

Izhaja vsak četrtek in velja za polno vredno in v Mariboru izdajatelj dom za celo leto 2 gl. 50 kr., za pol leta 1 gl. 30 kr., za četrto leto 65 kr. - Naročnina se pošilja upravitelstvu v tiskarni sv. Cirila, koroske ul. št. 5. - Deložniki tiskovnega društva dobivajo list brez naknade.

Posamezni listi dajo se v tiskarni po pr. 50 kr. in po 100 kr. Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oglasila - po vsaki od navadne vrstice 100 kr. - 1000 kr. - 12 kr. - 16 kr.

Celjsko vprašanje.

(Govor poslanca Fr. Robiča v drž. zboru dne 28. marca.)

Slovenci, ki sedimo v konservativnem klubu, nismo imeli namena, posegati v sedanjo razpravo, tem manj, ker se nam zde politične razmere še sedaj nejasne, ker so sploh zelo težavne in ker smo mi nasproti vladi še vedno v čakajočem stanju. Že danes pa smem izjaviti, da smo mi in z nami gotovo velika večina slovenskega naroda pripravljeni, vlado odkrito in pošteno podpirati, kakor hitro bo pokazala voljo in zmožnost, pospeševati kulturne in gospodarske potrebe slovenskega naroda. Jaz in prijatelji moji se torej nismo mislili udeležiti razprave, ker si nismo mogli misliti, da se bode že tolikrat govorjeno in opisano celjsko vprašanje zopet danes privleklo v razpravo.

Ker pa je vendar to storil dr. Menger, zato bodi tudi meni dovoljeno označiti stališče, katero mi zastopamo v tej stvari. Slovencev na Štajarskem je tretjina prebivalcev v deželi in vključ temu nimajo do danes nobene slovenske srednje šole in niso zastopani ne v deželni šolski svet, ne v odboru. — Pred nekaterimi leti obrnili so se slovenski poslanci na prejšnjo vlado s prošnjo in željo, da naj na gimnazijah na Spodnjem Štajarskem, katere po večini obiskujejo Slovenci, napravi slovenske vsporednice. Po daljšem obotavljanju se je vlada odločila, na gimnaziji v Mariboru ustanoviti ne slovenske, pač pa dvojezične vsporednice, to je take vsporednice, v katerih se mladina v treh predmetih podučuje v svojem materinem jeziku. Ob enem pa je tedanja vlada obljubila ustanoviti tudi take vsporednice na celjski gimnaziji, ako se bodo obnesle vsporednice v mariborski gimnaziji.

Kakšne pa so razmere v Celju? V mestu Celju prebiva 4452 Nemcev in 1577 Slovencev. Toda to razmerje med Slovenci in Nemci bi bilo popolno drugače, ko bi bila objektivna komisija vodila ljudsko šteje, ne pa organ nemško-nacijonalnega mestnega zastopa v Celju. Vključ temu je razmerje tako, da pač nima nihče pravice trditi, da je Celje čisto nemško mesto.

Kakšne pa so razmere v okolici celjski, iz katere, zlasti iz okrajnih glavarstev Celje in Brežice, stariši svoje otroke pošiljajo v Celje na gimnazijo? V okrajnem glavarstvu celjskem je 124.891 Slovencev in 3991 Nemcev; v okrajnem glavarstvu brežiškem pa je 46.193 Slovencev in 1192 Nemcev.

Mesto Celje pa ima popolno nemško gimnazijo, toda nikdo ne bo trdil, da je gimnazija v Celju osnovana le za Nemce celjskega mesta in okrajnih glavarstev Celje in Brežice, kajti v teh okrajih je s številkami tako-le:

V okrajnem glavarstvu Celje z mestom vred in v okrajnem glavarstvu Brežice prebiva 172.661 Slovencev

in 9635 Nemcev, in v takih razmerah se govorite o nemški posesti? Ravno tako kakor za Nemce, je gimnazija v Celju tudi za Slovence; in velika večina teh Slovencev zahteva, naj se gimnazija uredi tako, da bo slovenski mladini mogoče, da se na spodnji gimnaziji vsaj v nekaterih predmetih podučuje v materinem jeziku. (Konec prih.)

Naše ljudstvo in Amerika.

III. Toda skušnja uči, da tej lahkomišljenosti ali slepoti naših izseljencev je težko priti do živega. Kar govori ptuji agent, to vse mahoma verjamejo in bolj trdno verujejo, nego na sv. pismo. Vsa svarila prijateljev, duhovnikov in drugih veljakov ne pomagajo nič. Zamrzela jim je nekako rodna zemlja in vse, kar jih je prej veselilo tukaj, nima več nobene prijetnosti za nje. Videti je, kakor bi nekak hudobni duh jih zmotil in okoval z verigo pohlepnosti po denarju. Kakor sence se še nekaj časa vlačijo (navadno brez dela), dokler jih kakor hudodelnikov ne zmanjka neko noč. Navadno gredo mlajši, da se ob enem ognejo vojaščini, pa dosti je šlo tudi že postaranih mož. O vseh pa lahko trdimo, da jih ni gnala v tujino revščina, nasprotno reveži in ubogi (če tudi zdravi) ne mislijo na selitev.

Zavoljo tega in ker ti izseljenci pusté mnogo nepreskrbljenih otrok in starčkov, da jih morajo potem občine oskrbovati, ukreniti se bode moralo kaj, da se to izseljevanje zabrani. Prizadete občine naj bi se sedaj oglasile, ko se kuje nova domovinska postava, da se v njej sprejme določba, ki izseljencem v kratkem času domovinstvo odvzame. Če tudi morda še kateri pride domov, skušnja uči, da nima veselja za delo in prej ali slej jo zopet popiha. Če je torej njemu v močnih letih in zdravih dneh domačija preborna, naj se še za starost preskrbi drugje! Ob enem naj se posameznikom sploh zabrani izseljevanje. Če mu tu ni obstanka, naj vzame s seboj vse one, za katere je bil po postavi zavezan doma skrbeti.

Končno se nam le čudno zdi, da k vsemu temu vlada tako mirno gleda. V prvi vrsti bi se morala ona potruditi, uradno poizvedeti, kakšna utegne biti njenim podložnikom bodočnost v Braziliji, v katere pokrajine in s kakim namenom spravljajo plačani agenti naše ljudstvo? In če je ondi vse varno, dolžna je ondi njim v varstvo postaviti konzulat, da jim je za zavetnika, kakor to storijo druge države. Ker se o vsem tem nismo ničesar čuli, opozarjamo gg. poslance, da poizvejo pri vis. vladi za mnenje.

Da je stvar nujna, priča to, ker so se mladeniči, bodisi postavljeni za nabor, ali že celo v službi vojaški,

v obilnej meri poprijeli te slabe prilike, odtegniti se vojaški službi. Take neskušene dečke sladkousti agent najlozje premoti, da se podajo v nevarnost za celo življenje in navrh še prelomijo postavu. Čudno se nam le zdi, da se za časa to ne zabrani, ko je vendar dosti sredstev zato; kadar so že enkrat čez mejo na širokem morju, potem se pa uradno po orožnikih povprašuje za njimi. Seveda potem se smatrajo krivi zločinstva in v slučaju povrnitve so kaznovani, ko bi se vse to lozje prej zabranilo in nasledki izostali. Povdarjamo zopet, da je naše ljudstvo po ptujih agentih zapeljano, in po slabej naši pameti sodimo, da je zapeljivec prej vreden kazni, katera bode tudi več izdala, kakor pa, če se še le za zapeljanimi dosti pozno povprašuje. Pohorski.

Cerkvene zadeve.

Prelat Fran Kosar.

(Dalje.)

Za svojo moško dobo bil je še dosti zdrav in trden; ko se je pa nekoliko postaral, moral je znova križ bolezni nositi. Kakor je bolehal prvih sedem let svojega duhovništva, tako ga je zadnjih sedem let zalezovala huda bolezen, ki ga je slednjič tudi zelo zavratno umorila. Kosar prehodil je torej vseh štirinajst postaj trpljenja, ter je bil na križevem potu do konca zvest spremljevalec svojega Izveličarja.

Pokojnik zbolel je namreč leta 1887. za »božjasto omotico« (vertigo epileptica)¹⁾ ali »mirno božjastjo«. Ta vam je čudna in redka bolezen. Človek je popolnem nezaveden, dokler se omotica ne razkadi, vendar ostane miren. Goropadno bilo je bodisi pri pridigi, ali pri konzistorijalni seji ali zabavnem razgovarjanju opazovati ga, kako je prav ondi besedo zopet povzel, kadar se je zdramil iz omotice, kjer mu je bila pred napadom zarekla, kakor bi bila omotica med besedo pika, samo nekoliko debelejša in — žalostnejša. Sprva niti ni opazil omotice, in tudi ni hotel priznati, da je bil nezaveden, dokler mu nismo reči do dobrega dopovedali. Pozneje pa je bolenje po nasledkih pomnil, ker je bilo vse telo nekako potrto, ko se je zopet zavedal.

Omotica ga je vedno gosteje napadala, in ga časih tudi že metala. Ne po dnevu, ne po noči ni bil varen božjasti, zlasti pa ga je rada prijemala, če je dalj časa pisal, navdušeno pridigoval ali če je bilo ganjeno njegovo srce. Prelat bil je desti moder in je sprevidel, da Gospod že trka, in da meni naskorem priti in ga k sebi povabiti. Smrti se pa ni bal, pa ga je jako skrbelo, če bi se mu po omotici kedaj pamet več ne vrnila ter bi utegnil blazen ostati. Z omotico bila je zapletena tudi neka srčna hiba, ki ga je čestokrat hudo plašila.

Pokojnik je vedel, da za njegovo bolezen ne bo lahko leka, vendar je rad klical zdravnika in je njegove naredbe zvesto izpolnjeval. Dokler je pa zdravnik lečil njegovo telo, moral je tudi on od Kosarja jemati marsikatero zdravilno kapljico, katero mu je prilično potočil. Bolnik je postavim rekel, ko mu je zdravnik zdravilo zapisal: »Gospod doktor, zdaj pa morate moliti, da mi bo zdravilo na hasek!« Zdravnik se nam je potem tožil, rekši: »Veste, kaj Kosar tirja od mene? Moliti bi neki moral, da mu zdravilo hasne, to še tedaj tudi! Velik mož pa je prelat vendar, recite, kar vam drago!« Drugobart mu je pokojnik pripovedoval, da je poznal krščanskega zdravnika, ki je med potom vedno rožni venec molil, kadar je zahajal k bolnikom, naj bi mu Bog razsvetil pamet, ter mu dal bolezen prav spoznati.

Na to podari mu rožni venec; zdravnik se ga ne more lahko odkrižati in spravi ga v žep. — »Kako se vam je godilo, gospod prelat, to noč?« vpraša ga zdravnik nekega jutra. »Revni smo, revni!« odvrne mu bolnik. »To je že naša osoda na svetu, da moramo trpeti«, pravi doktor. »Prosim vas vendar, gospod doktor, zakaj pa pravite osoda, zakaj pa ne rečete rajši božja previdnost?« »Imate pač prav, gospod prelat!«

Kosar, katoliški cerkvi iz srca udan.

»Spoštuj očeta in mater!«
(Srta božja zap.)

Pokojnik gojil je vedno v svojem srcu plamtečo ljubezen do sv. katoliške cerkve. Katoliška cerkev bila mu je kraljestvo božje na zemlji, kar v resnici tudi je, v katerem se njegova sveta duša ni mogla dosti napiti božjega duha, kateri vlada v njej. Ko so se torej vsled brezbožnih postav oglašala tudi na slovenski strani peresa, ki so čednosti in resnici službo odpovedala in se v službo ponudila laži in pohujšanju ter se pokazala sovražna sv. cerkvi, užalilo je to njegovo srce.

»Britko prihaja rodoljuba pri srcu, tako piše Kosar, ko vidi in sliši, kako nekdanja goreča pobožnost med ljudstvom umira, kako se neki veri in cerkvi neprijazen in celó sovražen duh med Slovence usiljuje, kako se trga nekdanja prisrčna zaveza med duhovskim stanom in slovenskim ljudstvom, kako se govori zdaj bolj tiho, zdaj bolj glasno besede zoper vero in cerkev in njene služabnike, in sicer besede tako grenke, žaljive in strupene, da nehoté žalostni zdihujemo: Moj Bog! kam smo prišli in kam še pridemo?«

Zato namoči zdaj tudi on svojo pero, da zagovarja nebeško lepoto svoje in naše matere v knjigi »Katoliška cerkev in njeni sovražniki«, katero podaje družbenikom tiskovnega društva kot mal darček za velikonočno pisanko, in v kateri jasno in zmagovito uči, da je »cerkev najslavnejše delo usmiljenja božjega na zemlji, in da je cerkev največja dobrotnica človeštva«. Knjiga je izborna, čast našega slovstva, in našim časom tako primerna, da naj bi bila v šoli podučno berilo, za slovenske katoliške hiše tečna hrana, in za naše olivkance merodajno vodilo. Če bi slavna »Družba Mohorjeva« kedaj utegnila seči po tem kruhu in ga pomnožiti za slovensko ljudstvo, slovenska zgodovina jej bo hvalo pela zato, ker knjiga utegnila bi med nami razklati marsikatero krive nazore.

»Kaj bi bili mi in vsi ljudje — pravi Kosar — brez cerkve Kristusove? Popotniki brez voditelja, v temi tavajoči brez luči, bolniki brez zdravnika in žrtve večnega pogubljenja brez vsakega upa odrešenja! In ta cerkev bi zaslužila, da jo ljudje zaničujejo in sovražijo? da bi jo zaničevali še zlasti mi, njeni otroci, ki smo bili kakor na maternih prsih na njenem srcu odgojani? Zvečo pravico, kakor Bog Oče čez nehvaležne Jude v starem zakonu, pritožuje se božji Sin, naše cerkve nevidni poglavar, čez take nehvaležne kristjane rekoč: »Otroke sem izredil in povikšal, oni pa so me zaničevali.«

»Cerkev je največja dobrotnica narodov. . . Kakor če po kruti zimi, ki je s smrtno odejo zemljo pokrila, prijazna vigred nastopi ter v vsaki stvarici zbudi novo življenje in svetjem, dišavo in radostjo vso zemljo napolni, tako je zemlja in tako so narodi svoje obličje spremenili, kjerkoli je cerkev bandero Kristusovo razpela. Kolikor je cerkev sveta obhodila, povsodi beži prednja tema nevednosti in gnusoba greha, in nebeška svetloba omike in čednosti sije za njo.«

¹⁾ Izd. kat. tisk. društvo. Mar. meseca mare. 1872.

¹⁾ Diagnoza Dr. Filipa Terč.